

Kaip suprantamas vyriškumas?
(Jonas Radvanas, Vincas Krėvė, Jurgis Kunčinas)

Greičiausiai dauguma vyriškosios lyties atstovų nori būti kitų savo aplinkos žmonių laikomi vyriškais. Tačiau kas vaikiną padaro tikru vyru? Ar tai stipriai atrodanti fizinė išvaizda, kaip pas vieną iš titanų Prometėją, kuris sugebėjo maištauti prieš pačius Olimpo kalno dievus? Ar Mikelandželo „Dovydą“, kuris laikomas vyriško kūno idealu? Aš manau, kad vyriškumo sampratą kuria ne išoriniai žmogaus požymiai, o tai, kokiais principais ir normomis jis vadovaujasi. Todėl noriu panagrinėti, kaip vyriškumas buvo suprantamas anksčiau ir dabar bei kaip ši samprata bėgant laikui pasikeitė.

Vakarų civilizacijos pagrindu yra susiformavusi pasaulietinė kultūra, todėl savaime supranta, kad ir universalioji vyriškumo samprata grindžiama šioje pasaulio pusėje vyraujančiais stereotipais. Didžiausiame šios kultūros židinyje, Europoje, daugybę amžių įvairios tautos kariavo tarpusavyje, todėl akivaizdu, kad tikrais vyrais buvo laikomi tie, kurie buvo fiziškai pajėgūs apginti savo valstybę, kovoti dėl jos. Be to, atėjus viduramžiams dėl besitęsiančių karų senajame žemyne įsigalėjo riterių luomas, tai yra nusipelnę kariai, besąlygiškai kovojantys dėl savo valdovo ir prisiekę savo damoms ginti jų garbę. Būtent toks riteriškojo vyriškumo pavyzdys atskleidžiamas lietuvių rašytojo Vinco Krėvės istorinėje dramoje „Skirgaila“. Vienas iš pagrindinių kūrinio veikėjų vokiečių ordino riteris Keleris buvo nepataisomas lovelasas, kuriam riterio tradicijos nerūpėjo. Tačiau sutikęs ir pamilęs kilmingą moterį Oną Duonutę, kuri įkalinta Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Skirgailos pilyje, drastiškai pasikeičia – jis supranta riteriškuosius principus, pasiryžęs ginti ne tik savo šalies interesus, bet ir kovoti dėl savo mylimosios. Jis pasiryžęs atiduoti savo gyvybę dėl asmeninių idealų, nes taip supranta tikrąjį riteriškumą. Šis kūrinys parodo, kad seniau riteriški principai buvo laikomi vyriškumo pavyzdžiu, nes tai buvo stipraus kovotojo bruožai. Taigi senoji vyriškumo samprata buvo tokia, kad tikras vyras tai tas, kuris sugeba fizinėmis ir moralinėmis pastangomis kovoti dėl savo dvasinių idealų, tokių kaip patriotiškumas, kilnumas bei pagarba moterims.

Vis dėlto Vakarų kultūra per daugybę metų radikaliai pasikeitė, o kaip minėjau, mano manymu, vyriškumo sampratą formuoja būtent šios kultūros tendencijos, todėl nenuostabu, kad ir pats suvokimas, kas yra tikras vyras, šiais laikais turėtų būti visiškai kitoks. Turbūt visi sutiktų, kad šiuolaikinė visuomenė per pastarąjį šimtmetį pasidarė materialistinė, žmonės prarado glaudų ryšį su dvasiniais pagrindais, tokiais kaip religija, patriotizmas ar kilnumas. Jie labiau linkę susitelkti apčiuopiamais, fiziniais ir materialinė naudą nešantiems dalykams. Todėl proporcingai turėjo pasikeisti ir visuomenės požiūris į patį vyriškumą. Ši sampratos pokytį puikiai galima įžvelgti šiuo metu internete populiariuose „alfa vyro“ mokymuose. Nors tai daugybei žmonių yra pajuokos objektas, šie vaizdo įrašai puikiai atskleidžia, kaip modernioji visuomenė supranta vyriškumą. Šiuose mokymuose žiūrovui nuolat „kalama į galvą“, kad tikras vyras tai tas, kuris turi daug pinigų, gali sau leisti išlaidauti į kairę ir į dešinę, visą laiką praleidžia mėgaudamasis pramogomis, o moterų gali turėti kiek tik nori. Tačiau nieko nekalbama apie jokių moralinius dorovės principus, dvasinį ryšį su savo moterimi, tarsi ji tik žaisliukas, kuris skirtas fiziniais malonumams įgyvendinti. Vienintelis ryšys su moterimi tik toks, kad vyras privalo ją sugebėti išlaikyti finansiškai. Toks „alfa vyras“, kaip teigiama šiose paskaitose, „turi eiti kiaurai per gyvenimą“, tai yra nepaisyti aplinkinių žmonių, lipti jiems per galvas, kad pasiektų savo materialių tikslų. Šis „alfa vyro“ pavyzdys gerai parodo, kokia materialistinė vyriškumo samprata vyrauja globaliame šių laikų pasaulyje. Manau, kad dabartinis tikro vyro pavyzdys remiasi tik fiziniais pagrindais, tokiais kaip finansai, automobiliai ir kiti turtai, ir neturi nieko bendro su moralės normomis, kurios būdingos senajai vyriškumo sąvokai.

Apibendrinamas noriu pasakyti, kad, mano nuomone, seniau vyriškumas buvo siejamas su dvasinėmis vertybėmis, pavyzdžiui, patriotiškumas, kilnumas ar garbė. To negalima pasakyti apie dabar susiformavusią sampratą, kuri grindžiama vien materializmu. O toks pokytis nėra į naudą pačiai visuomenei, nes norint tobulinti savo dvasią, kas, manau, yra aktualu tikram vyrui, reikia vadovautis aukštesniosiomis moralės normomis.